

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, המעביר שנה מעיני ותנומה מעפעפי

כי משי אפיה לימא ברוך המעביר חבלי שינה מעיני ותנומה מעפעפי גמ' ברכות כשרוחץ פניו מברך רמב"ם

ההכרח של השנה בא בתכונה כפולה. העיפות הנפשית, אחריו אשר מלאה חקקה בעמלה החיוני, לקבל רשמים מכל הסביבה, לעבדם עבוד רוחני, ולתכיאם לאוצרה הרוחני פנימה, זאת היא הגורמת לדרש בחזקה מנוחה נפשית פנימית, להעתק מן העולם הסובב ומכל רשמיו המרעישים בחקיקתם. זאת היא הפעלה הנפשית של השנה, הבאה בעקרה ביחש להעינים, הכלי המקשר את הנפש אל כל העולם החי והרוגש אשר מסביב לו. זאת היא השנה העמקה, הבאה מתוך תביעתה של המרגעה הנפשית. אבל עם זה מתחברת היא התביעה של התנומה, הבאת בעקב הלאות של הכח החמרי, הנפרת על האיברים החיצונים, שהמקום היותר מסים וקודם לכל האיברים להיות מרגש בהם הכרח דרישה זו הם העפעפים, בתור כלים להאיבר הפלאי, ראוי הנשמה, העין, שעליהם שוכנת היא התנומה הקלה והחיצונה. שתי אלה יחד הן המפריעות את המשכתן של פעולות החיים הערים והרעננים, בצד הרוחני והחמרי גם יחד. הרוח המתאזר חיל על-ידי מנוחת השנה וכלי הפשר המתכוננים להיות כלים מכשירי המפעלים הנכבדים לתעודת החיים, שניהם יחד מוצאים את מטרתם בכרפת ד' על-ידי המנוחה המברכה של השנה, שהאדם מתחדש על-ידי פבריה חדשה בכחותיו הרוחניים והחמריים. והגנו מברכים על-זה: המעביר שנה מעיני ותנומה מעפעפי. עולת ראה

10

כשרוחץ פניו מברך המעביר חבלי שינה מעיני ותנומה מעפעפי (ברכות סב) לפי שכשהעביר ידיו על עיניו וברך פוקח עורים העביר קצת עוצם מעיניו וקצת מעפעפיו ועדיין עוצם עיניו לא העבירו כלו עד שירחצם במים. אבודרהם

20

ברכת גומל חסדים לעמו ישראל היא בחתימת ברכת המעביר חבלי שינה מעיני ותנומה מעפעפיו ואין לענות אמן עד שישלים גומל חסדי' לעמו ישראל וברכת המפיל חבלי שינה תוכיח שהכל היא ברכ' אחת שו"ת תשב"ץ תגמלני חסדים טובים דהיינו גמילות חסדים שהקב"ה מעביר שינה מעיניו ומחדש כחו כמו שכתוב במדרש על פסוק חדשים לבקרים רבה אמונתך שמביא רבינו בסמוך גבי ברכת הנותן ליעף כח. ב"ח

הגמ' בברכות (ס ב) כי משי אפיה לימא ברוך המעביר חבלי שינה מעיני ותנומה מעפעפי ויהי רצון מלפניך וכו' שתרגילני בתורתך וכו'. שלכאורה קשה מה השייכות של תפילה זו לברכת המעביר שינה שקבעו חז"ל להסמיכם זל"ז, עד שאפילו אין עונין אמן אחר "ותנומה מעפעפי" אלא בסוף ה"יהי רצון", ומדוע? ומבאר ע"פ מה שאמרו כאן דשינה לרשעים זה טוב והנאה להם ולכל העולם, זאת אומרת שישנם כאלו שאצלם מה שה' העביר שינה מעיניהם ותנומה מעפעפיהם זה כלל לא ברכה, וע"כ רק לאחר שממשיך ומתפלל "שתרגילנו בתורתך ודבקנו במצוותיך" וכו' שבזה מבהיר מה בכוונתו לעשות לאחר שפקח עיניו, ומה תכליתו בחיים, רק אז הברכה אכן מושלמת, ויש להודות ולברך על העברת חבלי שינה מעיניו, כאמרם כאן שהשינה המרובה לצדיקים רע להם ורע לעולם.

30

הגאון רבי מרדכי בנעט זצ"ל (אב"ד ניקלשבורג)